

3. Экономическая информатика / Под ред. д.э.н. проф. В.В.Евдокимова. – С.Пб.: Питер, 1997. – 592 с.
4. Коренной А.А. Информация и коммуникации. – К.: Наукова думка, 1986. – 144 с.
5. Мамиконов А.Г. Управление и информация. – М.: Наука, 1975. – 185 с.
6. Урсул А.Д. Информация. – М.: Наука, 1971. – 294 с.
7. Постанова Кабінету Міністрів України „Про Порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх комплексної державної експертизи” № 1308 від 17 серпня 1998 р.
8. Системотехника строительства. Энциклопедический словарь / Под ред. А.А.Гусакова. – М.: Фонд «Новое тысячелетие», 1999. – 432 с.
9. Ершов А.П. Математическое описание. – Новосибирск: ВЦ СО АН СССР, 1972. – 216 с.
10. Китов А.И., Американские автоматизированные информационные системы для медицины // Цифровая вычислительная техника и программирование. Вып.7. – 1972. – С.9-12.
11. Управление в системе DIPS-O // Экспресс-информация. Вычислительная техника. – 1972. – № 16. – С.10-14.
12. Система CIRES для доступа к информации в режиме диалога с машиной // Экспресс-информация. Вычислительная техника. – 1972. – № 22. – С.18-20.
13. Китов А. И. Программирование экономических и управленческих задач. – М.: Соврадио, 1971. – 460 с.
14. Ингерман П. Синтаксически ориентированный транслятор. – М.: Мир, 1969. – 280 с.
15. Криницкий Н.А. О некоторых информационных системах // Цифровая вычислительная техника и программирование. Вып.2. – 1967. – С.16-23.
16. Глушков В.М., Капитонова Ю.В., Летичевский А.А. О языках описания данных в автоматизированной системе проектирования вычислительных машин (проект) // Кибернетика. – 1970. – № 6. – С.14-19.

Получено 05.04.2005

УДК 65.05.315

Т.В.МОМОТ, канд. екон. наук, М.В.КАДНИЧАНСЬКИЙ, В.Г.СТОГНІЙ
Харківська національна академія міського господарства

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглядаються сучасні підходи до формування стратегії акціонерних товариств будівельної галузі. Запропоновано нові підходи до визначення стратегічного управління АТ та його місії. На прикладі АТ Харківського регіону виконано аналіз установчих документів, виявлені факти ігнорування загальноприйнятих принципів корпоративного управління.

Наслідком масової приватизації в Україні стало утворення великої кількості акціонерних товариств. Майже 19 млн. українців – третина населення України – володіють акціями 35 тис. вітчизняних акціонерних товариств. Корпоративний сектор нині створює близько 75% ВВП [1]. У будівельній галузі України станом на 1 січня 2003 р. функціонує 3517 акціонерних товариств, що складає 4,2% від загальної кі-

лькості приватизованих об'єктів [2, с.347]. Беручи до уваги те, що нині у будівельному секторі України працюють близько 7 тис. великих та середніх підприємств і організацій, в яких зайнято понад 1 млн. чоловік, то корпоративний сектор становить майже половину. Це свідчить про досить велику глибину приватизації галузі. Проте за даними статистики діяльність акціонерних товариств будівельної галузі залишається збитковою: за 2002 р. отримано збиток від звичайної діяльності до оподаткування у розмірі 26,8 млн. грн. [2, с.355]. Спостерігається стабільна тенденція до збиткової діяльності акціонерних товариств: на сьогодні кожне друге відкрите акціонерне товариство упродовж тривалого часу є збитковим [1, с.207]. Це свідчить про те, що переважна частина збитків фіктивна, оскільки за звичайних економічних умов підприємства давно б збанкрутували. Отже, ігнорування законних інтересів акціонерів і викривлення фінансових показників з метою введення в оману споживачів інформації набувають систематичного характеру.

Таким чином, сформований у процесі сертифікатної приватизації корпоративний сектор будівельної галузі характеризується істотною розпорошеністю власності, територіальною розосередженістю та економічною неактивністю акціонерів, відсутністю ефективних механізмів впливу і контролю за діяльністю керівництва підприємств. Як наслідок, більшість будівельних підприємств залишилася без реальних інвестицій для модернізації виробництва та впровадження інноваційних технологій, а звідси й відсутність подальшого розвитку у довгостроковій перспективі. Нагальним є опрацювання концептуальних підходів до створення механізмів сучасного менеджменту, спрямованих перш за все на примноження власності акціонерів. У таких випадках основна увага фокусується на стратегічному управлінні.

В економічній літературі існують різноманітні підходи щодо визначення економічної категорії „стратегічне управління” (табл.1).

Відомий американський спеціаліст з питань управління промисловими корпораціями І.Ансоф вважає, що „діяльність по стратегічному управлінню пов'язана зі становленням цілей та задач організації, з підтримкою ряду взаємовідносин між організацією і оточенням, які дозволяють їй досягти своїх цілей, відповідають її внутрішнім можливостям, дозволяють залишатися сприйнятливою до зовнішніх вимог”.

У визначенні О.С.Віханського бачимо конкретизацію суб'єкта та об'єкта стратегічного управління.

Основна мета суб'єкта стратегічного управління – сформулювати, розробити та реалізувати корпоративну стратегію сформульовану в

роботах таких вітчизняних економістів-дослідників як З.Є.Шершньова, С.В.Оборська, Ю.М.Ратушинський. Погляди зазначених авторів поділяють В.Д.Немцов, Л.Є.Довгань. Відносно просто висловлює свою версію сутності стратегічного управління російський вчений С.А.Попов: „Система, що управляє розробкою і реалізацією корпоративної стратегії”. Можна сказати, що він узагальнив сутність економічної категорії „стратегічне управління” запропонованих вище наукових трактувань.

Таблиця 1 – Концептуальні підходи до визначення економічної категорії «стратегічне управління»

№ п/п	Автор	Концепція
1	Ансоф І.[3]	“Діяльність по стратегічному управлінню пов’язана зі становленням цілей та задач організації, з підтримкою ряду взаємовідносин між організацією і оточенням, які дозволяють їй досягти своїх цілей, відповідають її внутрішнім можливостям, дозволяють залишатися сприйнятливою до зовнішніх вимог”
2	Віханський О.С. [4]	“таке керування організацією, що спирається на людський потенціал як основу організації, орієнтує виробничу діяльність на запити споживачів, здійснює гнучке регулювання і своєчасні зміни в організації, що відповідають виклику з боку оточення і дозволяють добиватися конкурентних переваг, що у сукупності надає можливість організації виживати у довгостроковій перспективі, досягаючи при цьому своїх цілей”
3	Шершньова З.Є., Оборська С.В., Ратушинський Ю.М.[5]	“ стратегічне управління –система форм, методів, моделей і прийомів, які застосовуються в організації для визначення та реалізації цілей і стратегій, що використовуються для забезпечення адаптації підприємства до змін зовнішнього середовища”
4	Немцов В.Д., Довгань Л.Є. [6]	“стратегічне управління – це реалізація концепції, в якій поєднується цільовий та інтегральний підходи до діяльності організації, що дає можливість встановлювати цілі розвитку, порівнювати їх з наявними можливостями (потенціалом) організації та приводити їх у відповідність шляхом розробки та реалізації системи стратегій (стратегічного набору)”
5	Попов С.А. [7]	“Система, що управляє розробкою і реалізацією корпоративної стратегії”
6	Осовська Г.В., Фіщук О.Л., Жалінська І.В. [8]	“багатоплановий, формально-поведінковий управлінський процес, який допомагає формулювати та виконувати ефективні стратегії, що сприяють балансуванню відносин між організацією, включаючи її окремі частини, та зовнішнім середовищем, а також досягненню встановлених цілей”

Схоже з С.А.Поповим визначення пропонують Г.В.Осовська, О.Л.Фіщук, І.В.Жалінська „багатоплановий, формально-поведінковий управлінський процес, який допомагає формулювати та виконувати ефективні стратегії, що сприяють балансуванню відносин між організацією, включаючи її окремі частини, та зовнішнім середовищем, а також досягненню встановлених цілей”.

Отже, під суб'єктом стратегічного управління слід розуміти найбільш оптимальну ланку управлінської діяльності, спроможну забезпечити сформування, розроблення та реалізацію корпоративної стратегії розвитку підприємства.

Об'єктом стратегічного управління будемо вважати потенціал акціонерного товариства – сукупність матеріальних, фінансових, трудових та інформаційних ресурсів, залучених як в операційну, так і в інші види діяльності, що визначає її можливості посісти конкурентну позицію у довгостроковому періоді.

Тоді стратегічне управління акціонерним товариством будемо розглядати як систему принципів та методів розроблення і реалізації системи дій і рішень вищого керівництва товариства, спрямованих на максимальне використання його потенційних можливостей в процесі формування, будування та впровадження корпоративної стратегії задля здобуття конкурентної переваги, позиції тривалої життєздатності та примноження власності акціонерів.

За своєю сутністю стратегія акціонерного товариства являє собою узагальнену та інтегровану модель, що спрямовує діяльність акціонерного товариства, виходячи з майбутніх умов, на базі існуючого потенціалу. У практиці стратегічного управління часто стратегію формують на базі головних цілей діяльності акціонерного товариства. При цьому місію розглядають як головну причину існування акціонерного товариства, що дозволяє мати цілісне уявлення про результативність діяльності компанії.

Для дослідження підходів до визначення місії функціонування акціонерних товариств будівельної галузі проаналізовано установчі документи деяких підприємств (табл.2).

Одержані результати свідчать, що при формуванні мети акціонерні товариства акцентують увагу переважно на умовах успішного ведення бізнесу: отримання прибутку, мінімізації витрат, задоволення суспільних потреб народного господарства тощо. На другому плані залишається акціонер. Крім того, не досить конкретно визначено у статутах проаналізованих підприємств, яким чином «задовольняються потреби» або «економічні інтереси» акціонерів. Лише у статуті

БАТ «Турбоатом» – підприємстві, яке за результатами аналізу Харківського регіонального відділення Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку є підприємством зі «зразковим рівнем корпоративного управління», – зазначено, що на базі позитивних результатів ведення бізнесу буде забезпечуватися *«зростання добробуту акціонерів товариства»*. Але не є зрозумілим для пересічного акціонера яким чином буде зростати його добробут.

Таблиця 2 – Підходи до визначення місії акціонерного товариства

№ п/п	Господарчий суб'єкт	Місія
1	БАТ «Харківметробуд»	отримання прибутку завдяки діяльності і задоволення потреб господарчих суб'єктів, населення та акціонерів товариства
2	БАТ «Турбоатом»	- задоволення суспільних потреб народного господарства України і громадян в продукції товариства з високими споживчими якостями при мінімальних витратах, одержання прибутку і забезпечення на цій основі зростання добробуту акціонерів товариства; - задоволення економічних інтересів акціонерів та соціальних потреб працівників товариства згідно з чинним законодавством
3	БАТ «Промбуд-2»	- отримання законного прибутку та розподілення його між акціонерами у відповідності до діючого законодавства та положень Статуту
4	БАТ «Полтавтранспуд»	- є виробнича, підприємницька, комерційна, посередницька, господарська та інша діяльність, направлена на задоволення виробничих потреб суб'єктів господарської діяльності усіх форм власності і одержання від такої діяльності прибутку на акціонований капітал та задоволення на цій основі соціально-економічних інтересів, як акціонерів, так і членів трудового колективу, які не є акціонерами товариства
5	БАТ «Житлобуд-1»	- отримання прибутку від господарської діяльності, здійснюваної відповідно до чинного законодавства і Статуту

Навіть визначаючи мету акціонерні товариства застосовують «непрозорі» формулювання і не враховують, що для будь-якого інвестора мати справу з «непрозорою» компанією означає взяти на себе додатковий ризик. Аналіз статутів свідчить про те, що досі не розпочався інтенсивний процес застосування на практиці принципів корпоративного управління України, де чітко визначено мету товариства: «максимізація добробуту акціонерів за рахунок зростання ринкової вартості

акцій товариства, а також отримання акціонерами дивідендів».

З огляду на зазначене, можна зробити висновок, що для запровадження сучасних систем стратегічного менеджменту потрібно спрямовувати зусилля на застосування загальноприйнятих принципів корпоративного управління, національних стандартів корпоративної поведінки, рекомендацій з найкращої практики корпоративного управління. Чітке визначення мети сприятиме формуванню виваженої стратегії, впливатиме на зростання вартості акцій та дозволить акціонерному товариству стати привабливішим для інвесторів.

1. Україна за роки незалежності 1991-2003. – 5-е вид. – К.: Ж Нора-Друк, 2003. – 560 с.
2. Статистичний щорічник України за 2002. Державний комітет статистики України. – К.: Консультант, 2003. – 670 с.
3. И.Ансофф. Стратегическое управление: Сокр. пер. с англ. / Науч. ред. и авт. предисл. Л.И.Евченко. – М.: Экономика, 1989. – 519с.
4. Виханский О.С. Стратегическое управление. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Гардарики, 2000. – 296 с.
5. Шершньова З.Є., Оборська С.В., Ратушинський Ю.М. Стратегічне управління. – К.: КНЕУ, 2001. – 232 с.
6. Немцов В.Д., Довгань Л.Є. Стратегічний менеджмент. – К., 2002. – 560 с.
7. Попов С.А. Стратегический менеджмент: – М.: Дело, 2003. – 352 с.
8. Осовська Г.В., Фішук О.Л., Жалінська І.В. Стратегічний менеджмент. – К: Кондор, 2003. – 196 с.

Отримано 01.04.2005

УДК 658.115.31.001.63

Н.Г.РЕВЕНКО, канд. екон. наук, Г.В.ЗАПОРОЖЕЦЬ
Дніпродзержинський державний технічний університет

ПРОБЛЕМИ РОЗБУДОВИ І РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Наведені результати теоретико-аналітичних досліджень функціонування підприємств ЖКГ великого промислового міста. Надані пропозиції по подальшому науковому обґрунтуванню процесів реструктуризації і покращанню роботи підприємств, які не досягли бажаного результату.

Пошук шляхів оздоровлення збиткових підприємств, їхньої адаптації до ринкових умов господарювання та підвищення якості житлово-комунальних послуг займає одне з ведучих місць у сучасній практиці підприємств ЖКГ. Сьогодні ці підприємства, які є муніципальною власністю, знаходяться у кризовому стані, а якість житлово-комунальних послуг визначається як невідповідна вимогам споживачів. Ця унікальна галузь народного господарства, яка повинна надавати послуги